

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en
Textielindustrie

HET FINANCIEEL CRISISPLAN

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Elementen van een crisisplan.....	1
Crisisplan van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie (BPF MITT).....	2
1. Wanneer is er sprake van een crisis.....	2
2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het fonds nog herstellen zonder korten.....	2
3. Welke maatregelen heeft het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis.....	3
4. Hoe is bij de maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging.....	6
5. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer	6
6. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven.....	7
7. Op welke wijze wordt het crisisplan periodiek getoetst.....	7
8. Inwerkingtreding.....	8
Bijlage I - Kritieke pad	9
Bijlage II - Beschikbare maatregelen en financiële effect van de maatregel	10
Bijlage III - Overleg structuur en waarschijnlijkheid maatregel.....	11
Bijlage IV – Directe effect maatregel voor de verschillende belangengroepen	12
Bijlage Va - Stappenplan bij beperken of niet toekennen van toeslagen.....	12
Bijlage Vb - Stappenplan bij verhoging premie boven het maximum van 24% van de pensioengrondslagsom	13
Bijlage Vc - Stappenplan bij versoering pensioenregeling	14
Bijlage Vd - Stappenplan bij aanpassen beleggingsbeleid	15
Bijlage Ve - Stappenplan bij korten.....	16
Bijlage Vf - Stappenplan bij aanpassen grenzen haalbaarheidstoets.....	17
Bijlage VI - Escalatieprocedure	18
Bijlage VII – Communicatieplan.....	22

Inleiding

Een financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten, indien de (beleids)dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritieke waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Het financieel crisisplan dient te worden opgenomen in, of als bijlage, bij de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Crises, die geen financiële grondslag hebben worden in dit plan niet benoemd.

Het crisisplan is een leidraad en geeft een kader aan van oplossingsrichtingen ingeval van een financiële crisis. Met dit document beoogt het bestuur van het pensioenfonds een stuk bewustwording te creëren bij alle betrokken partijen. Daarnaast hecht het bestuur van het pensioenfonds er waarde aan om reeds vooraf afspraken te maken met de sociale partners, zodat in geval van een crisis snel kan worden gehandeld zoals in een crisissituatie noodzakelijk is en verwacht mag worden. Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat het noodzakelijk is dat deze afspraken van tevoren worden gemaakt, om te voorkomen dat in de drukte van een crisis mogelijkheden over het hoofd worden gezien.

Het bestuur van het pensioenfonds zal jaarlijks beoordelen of een update van het crisisplan benodigd is op basis van de dan geldende situatie en/ of cijfers. Hiertoe wordt het crisisplan jaarlijks in de juni vergadering geagendeerd en nader geëvalueerd. Het huidige crisisplan is gebaseerd op de economische parameters per 31 december 2017.

Elementen van een crisisplan

In het financieel crisisplan wordt ingegaan op de volgende elementen:

1. Wanneer is er naar de mening van het bestuur van het pensioenfonds sprake van een crisis;
2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het fonds nog herstellen zonder korten (de kritieke dekkingsgraad);
3. Een beschrijving van de maatregelen die het pensioenfonds ter beschikking heeft in geval van een crisis;
4. Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen;
5. Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen;
6. Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging;
7. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer;
8. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven;
9. Op welke wijze wordt het crisisplan periodiek getoetst.

Crisisplan van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie (BPF MITT)

Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de genoemde elementen van een financieel crisisplan.

1. Wanneer is er sprake van een crisis

Het fonds onderscheidt verschillende financiële crises:

- Het pensioenfonds verkeert in een reservetekort, waarbij de verwachting is dat binnen de gestelde wettelijke termijnen geen herstel mogelijk is (het herstelplan). Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad van het fonds aan het einde van het herstelplan lager is dan de vereiste dekkingsgraad. Het vereist eigen vermogen ultimo 2017 op basis van het nFTK is geschat op 121,7%.
- Het pensioenfonds verkeert in een situatie dat er vanaf 1 januari 2015 zes achtereenvolgende meetmomenten vanaf 31 december 2014 sprake is van een dekkingstekort¹. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. De minimaal vereiste dekkingsgraad is 104,4%.
- Uit de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat één van de drie gekozen grenzen niet worden gehaald.
- De dekkingsgraad van het fonds binnen een periode van één jaar is gedaald met 10%, of binnen één maand met 5%.
- De premie in enig jaar niet kostendekkend is.

Bij langdurig lage rente in combinatie met lage rendementen kan een crisissituatie ontstaan. Hoewel er sinds einde 2015 sprake is van een situatie van onderdekking is er naar de normen van het bestuur per einde 2018 geen sprake van een crisis (einde 2014 was de actuele dekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, echter de beleidsdekkingsgraad was hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad).

2. Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het fonds nog herstellen zonder korten

De kritieke dekkingsgraad is de ondergrens waarbij het pensioenfonds nog “net” autonoom kan herstellen tot het vereist vermogen binnen de wettelijke termijn (welke regulier tien jaar bedraagt). De kritieke dekkingsgraad is in grote mate afhankelijk van de marktomstandigheden (zoals de markttrente) en de toekomstige verwachtingen bij de vaststelling van het kritiek pad (zoals het te behalen rendement).

In bijlage I is een tabel opgenomen, waarbij voor verschillende renteniveaus en ingeschatte rendementen een kritiek pad is weergegeven.

¹ Conform Verzamelwet Pensioenen 2017

3. Welke maatregelen heeft het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis

Het is van groot belang om te voorkomen dat het pensioenfonds in een crisissituatie terecht komt. Beheersing van financiële risico's is daarom essentieel. Daarom wordt onder andere periodiek via ALM studies en de (aanvangs)haalbaarheidstoets nagegaan of premiebeleid, toeslagbeleid en beleggingsbeleid nog voldoende robuust zijn vormgegeven. Het beleid wordt getoetst binnen verschillende economische scenario's. De (beleids)dekkingsgraad van het fonds wordt wekelijks berekend.

Daarnaast wordt door middel van integraal risicomanagement binnen het fonds periodiek gekeken naar de risico's die het fonds loopt, de beheersing daarvan en het beleid daaromheen. Desalniettemin kan een crisissituatie ontstaan.

In een crisissituatie zal het bestuur bestaande sturingsmiddelen inzetten om de crisissituatie het hoofd te bieden. Daarnaast zal het bestuur andere sturingsmiddelen die de herstelkracht van het pensioenfonds bevorderen in overweging nemen.

Voor één of meerdere van onderstaande sturingsmiddelen geldt dat het bestuur van het pensioenfonds niet zelfstandig kan besluiten het sturingsmiddel in te zetten. Zo is het bestuur van het pensioenfonds niet zelfstandig bevoegd over te gaan tot het aanpassen van het premiebeleid. Het bestuur van het pensioenfonds is van mening dat alle genoemde sturingsmiddelen ingezet zouden kunnen worden; dit ondanks het feit dat voor sommige sturingsmiddelen overleg of medewerking van derden zoals de sociale partners benodigd is.

In bijlage II is een tabel opgenomen met de maatregelen die het fonds ter beschikking heeft om de dekkingsgraad te verhogen, dan wel een dalend effect op de dekkingsgraad af te zwakken. In deze tabel is aangegeven welke maatregel bij welke crisis kan/zal worden ingezet. Tevens is het financiële effect van de maatregelen in deze tabel opgenomen.

In bijlage III is voor de huidige situatie per maatregel opgenomen wie bevoegd is om beslissingen te nemen en wat de waarschijnlijkheid is van het daadwerkelijk uitvoeren van de maatregel.

Hieronder wordt nader ingegaan op de verschillende sturingsmiddelen die achtereenvolgens worden ingezet.

Beperken of niet toekennen van toeslagen

De mogelijkheid om tot toeslagverlening te kunnen overgaan wordt jaarlijks door het bestuur beoordeeld en is afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Hierbij wordt in beginsel uitgegaan van de maximale toeslag uit hoofde van artikel 137 PW. Er wordt niet gefinancierd voor voorwaardelijke toeslagen. Dit sturingsmiddel wordt realistisch geacht en is reeds ingezet. Vanaf het boekjaar 2008 zijn er geen toeslagen meer toegekend.

Premieverhoging boven 24% van de pensioengrondslagsom

Het bestuur treedt in overleg met de CAO-partners als in enig jaar blijkt dat de feitelijke premie niet kostendekkend is (als de feitelijk ontvangen premie lager is dan de gedempte kostendekkende premie).

Versoberen van de pensioenregeling

Op grond van artikel 128 van de Pensioenwet en het besluit FTK mag een pensioenfonds een pensioenregeling niet uitvoeren tegen een niet-kostendekkende premie. In artikel 5 lid 1 van het pensioenreglement en artikel 8 lid 2 van het uitvoeringsreglement is vastgelegd dat in dat geval het pensioenfonds voor zover nodig, de pensioenregeling kan versoberen. Hiertoe zal het bestuur van het pensioenfonds in contact treden met de CAO-partijen. Hierbij dient niet alleen gedacht te worden aan het verlagen van het opbouwpercentage in enig jaar, maar ook het wijzigen van de gehele pensioenregeling om te komen tot een structurele oplossing voor een deugdelijke financiële opzet van het fonds.

Het al dan niet aanpassen van het beleggingsbeleid

Op het moment dat de dekkingsgraad zich in de buurt van de kritieke grens begeeft wordt het voor het fonds minder opportuun risico's te blijven lopen. Dit geldt tevens voor de situatie waarbij de dekkingsgraad van het fonds binnen een korte periode grote neerwaartse fluctuaties ondergaat.

Bij het zich voordoen van een crisis zal het pensioenfondsbestuur onderling in overleg gaan om te bezien of het (tijdelijk) aanpassen van het strategische beleggingsbeleid (bijvoorbeeld wijziging weging van de portefeuille of verdere afdekking van het renterisico) benodigd is. Eén en ander zal afhankelijk zijn van de dan geldende marktomstandigheden.

Randvoorwaarde bij het aanpassen van het beleggingsbeleid is dat het risicoprofiel op totaalniveau niet wordt vergroot, en dat er sprake is van voldoende herstelkracht. Op deelniveau zou overigens wel sprake kunnen zijn van een verhoogd risico. Deze maatregel wordt gezien als een realistische maatregel. Op bijlage VI is een escalatieprocedure opgenomen, die door het fonds gehanteerd wordt bij het vermoeden dat er gebeurtenissen plaatsvinden die grote impact kunnen hebben op met name de beleggingsportefeuille.

Het al dan niet korten van pensioenrechten en –aanspraken

Als de beleidsdekkingsgraad zich zes achtereenvolgende meetmomenten begeeft onder de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan wel binnen de wettelijke termijnen geen herstel mogelijk is tot een beleidsdekkingsgraad waarbij de vereiste dekkingsgraad aanwezig is, moet het fonds ertoe overgaan de rechten en aanspraken te korten.

In beginsel worden alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in een dergelijk scenario procentueel gelijk gekort (uniforme korting). Afhankelijk van de financiële omstandigheden en andere ingezette maatregelen zou het bestuur van vorenstaande kunnen afwijken. Overwegingen van evenwichtige belangenbehartiging worden hierbij altijd in acht genomen.

Deze maatregel wordt gezien als een realistische maatregel, maar alleen toegepast als ultiem redmiddel. BPF MITT heeft een korting verwerkt van 4,3% per 1 april 2013.

Het al dan niet aanpassen van de (grenzen bij de) risicohouding

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in overleg met sociale partners een risicohouding vastgelegd. De risicohouding van een fonds is de mate waarin een fonds, na overleg met de vertegenwoordigers van werkgever of werkgeversverenigingen en werknemers(verenigingen) en na overleg met de organen van het fonds, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds.

De risicohouding is dus een combinatie van de risicobereidheid - het risico dat men **wil** lopen - en het risicodraagvlak – het risico dat men **kan** lopen-.

De risicohouding moet voor de korte en de lange termijn worden ingevuld en vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota. Bij de invulling van de (aanvangs)haalbaarheidstoets worden door het bestuur van het pensioenfonds kwantitatieve ondergrenzen bepaald die passen binnen de risicohouding van het fonds (voor de lange termijn) en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Jaarlijks dient het bestuur met een haalbaarheidstoets na te gaan in hoeverre wordt voldaan aan de door het bestuur vastgelegde ondergrenzen. Indien dat niet het geval is, kan het (beleggings)beleid worden aangepast, maar is het ook mogelijk om de grenzen voor de haalbaarheidstoets te wijzigen.

4. Hoe is bij de maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging

Het bestuur van het pensioenfonds zal in zijn afwegingen als uitgangspunt hanteren dat de belangen van de betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers op evenwichtige wijze worden behartigd.

Het korten van pensioenaanspraken en -uitkeringen wordt door het bestuur gezien als ultiem redmiddel. Hiertoe worden eerst de overige maatregelen onderzocht, waarbij initieel de nadruk wordt gelegd om zoveel mogelijk financieringsbronnen aan te boren. Pas nadat alle overige bronnen zijn uitgeput, vindt korting van pensioenaanspraken en –uitkeringen plaats.

In het geval van de korting van de aanspraken wordt in principe een gelijk kortingspercentage voor zowel pensioengerechtigden als aanspraakgerechtigden gehanteerd. Dit acht het bestuur pensioenfonds voor deze korting een evenwichtige wijze van verdeling van pijn.

Het uitgangspunt bij evenwichtige belangenafweging is dat bepaalde belanghebbenden niet onevenredig hard geraakt worden door de maatregel(en) (solidariteit). Tevens wordt daarbij rekening gehouden met proportionaliteit: de verhouding tussen het effect van de maatregel op de positie van het fonds (effectiviteit) enerzijds en anderzijds de impact op de groep belanghebbenden. Ook wordt gekeken naar het effect van de maatregelen op de lange termijn (continuïteit/ houdbaarheid).

In bijlage IV is een tabel opgenomen waarin per belangengroep het effect van de verschillende sturingsmiddelen wordt aangegeven.

Indien de financiële situatie van het pensioenfonds dusdanig herstelt, dat er sprake kan zijn van (inhaal)indexaties danwel herstel van kortingen, zal het bestuur hierover een besluit nemen waarbij rekening wordt gehouden met een evenwichtige belangenafweging op basis van de dan aanwezige informatie.

5. Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer

Het bestuur van het pensioenfonds communiceert met de belanghebbenden over het financiële crisisplan. Daarvoor is in bijlage VII het stappenplan voor de communicatie bij een financiële crisis opgenomen. Hierin is vastgelegd met welke belanghebbenden het fonds communiceert. In welke volgorde en op welke wijze (middelen) die communicatie plaatsvindt. Ook is de kernboodschap vastgelegd en dat het fonds een woordvoerder heeft, die waar nodig journalisten te woord staat. Kortom een draaiboek met daarin een stappenplan om op een gestructureerde wijze, duidelijk en begrijpelijk te communiceren met alle belanghebbenden.

Dit stappenplan maakt onderdeel uit van het communicatiebeleidsplan van het fonds. De daarin vastgelegde uitgangspunten, zoals duidelijke en begrijpelijke communicatie, vormen ook de basis hiervoor.

Op de website van het pensioenfonds staan een aantal formele documenten van het pensioenfonds, zoals statuten, pensioenreglement en jaarverslagen. Deze formele documenten zijn voor iedere bezoeker aan de website te vinden, te raadplegen en af te drukken.

Het pensioenfonds informeert de belanghebbenden structureel over actuele ontwikkelingen, zoals maandelijks de actuele dekkingsgraad op de website en informatie in de pensioenkrant over de financiële situatie van het fonds.

Indien er in de loop van het jaar sprake is van een crisis worden sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht geïnformeerd over de mogelijke consequenties indien de situatie zich voortzet tot het eerstvolgende evaluatiemoment van het herstelplan.

6. Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven.

Voor zover niet uitdrukkelijk anders is bepaald, worden alle besluiten van het bestuur van het pensioenfonds genomen bij eenvoudige meerderheid van stemmen. In de vergadering van het bestuur hebben de aanwezige leden ieder een stem.

Indien echter het aantal aanwezige leden van werkgeverszijde niet gelijk is aan dat van de werknemerszijde, wordt door ieder lid van een zijde evenveel stemmen uitgebracht als er leden van de andere zijde aanwezig zijn. Bij staking van stemmen (over zaken) wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Dit besluitvormingsproces geldt ook voor besluiten in het kader van het toepassen van een noodmaatregel.

Het bestuur van het pensioenfonds ziet zichzelf bij een crisissituatie als het crisisteam. De lijnen binnen het bestuur zijn kort en de bestuursleden kunnen elkaar eenvoudig en snel bereiken om met elkaar te overleggen over de crisissituatie. Alle kennis over het pensioenfonds is dan ook gebundeld binnen het bestuur. Indien nodig wordt door het bestuur advies ingewonnen bij de externe adviseur van het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht worden vooraf gekend bij een eventueel te nemen noodmaatregel.

Voor het besluitvormingsproces over het korten van aanspraken en andere maatregelen verwijzen wij naar het in bijlage V opgenomen stappenplannen.

7. Op welke wijze wordt het crisisplan periodiek getoetst

Het bestuur van het pensioenfonds zal het crisisplan jaarlijks, of vaker indien daar noodzaak toe is, agenderen en nader evalueren. Het crisisplan zal hierbij worden geactualiseerd wanneer de situatie hiertoe aanleiding geeft. Een crisisplan is geen statisch geheel, maar maakt onderdeel uit van het continue risicomanagement van het pensioenfonds. Het crisisplan van het pensioenfonds is dan ook onlosmakelijk verbonden met het risicomanagement van het pensioenfonds en de hiermee verband houdende bepalingen in de ABTN.

De ABTN wordt periodiek door het pensioenfonds geëvalueerd en zo nodig aangepast. Ook worden het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid periodiek getoetst aan de hand van ALM studies en de haalbaarheidstoets. De periodieke toetsing van het crisisplan zal bij deze toetsing worden meegenomen.

Tenslotte zal de effectiviteit van het crisisplan worden beoordeeld, nadat zich een crisis heeft voorgedaan en het crisisplan ten uitvoer is gebracht. Als gevolg van de ervaring die in een dergelijke situatie wordt opgedaan, kan het crisisplan verder worden geactualiseerd.

8. Inwerkingtreding

Dit crisisplan is van toepassing vanaf 1 januari 2019.

Bijlage I - Kritieke pad

Het kritieke pad geeft de minimale dekkingsgraad op enig moment weer, gebaseerd op verwachtingswaarden, waarbij het fonds binnen de gestelde wettelijke termijnen (zonder aanspraken en rechten te korten), uit herstel kan komen. De beleidsdekkingsgraad wordt hiertoe getoetst aan de vereiste dekkingsgraad. De vereiste dekkingsgraad bedraagt ultimo 2017 121,7%. De vermelde dekkingsgraad ultimo 2027 is gebaseerd op het vereist eigen vermogen volgens de solvabiliteitstoets (de vereiste dekkingsgraad voor het herstelplan).

In onderstaande tabel wordt de kritieke dekkingsgraad weergegeven op basis van het herstelplan 2018 van BPF MITT. Hierbij merken wij op dat telkens een nieuwe 10-jaars termijn van toepassing is voor de looptijd. De kritieke dekkingsgraad zal niet oplopen naarmate het pensioenfonds langer in herstel is (uiteraard is de kritieke dekkingsgraad wel afhankelijk van ontwikkeling van het deelnemersbestand, de rentetermijnstructuur, de maximaal te hanteren parameters, etc).

Renteniveau's	Rendement	Verloop dekkingsgraad			
		31-12-2017 (kritieke DG)	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2027
	<i>Inschatting</i>				
RTS Uo2017 – 1,0%	Uo2017 – 1,0%	95,5%	98,3%	101,1%	122,9%
					BDG: 121,7%
RTS Uo2017 – 0,5%	Uo2017 – 0,5%	92,7%	95,8%	98,9%	123,1%
					BDG: 121,7%
RTS Uo2017 (Vast circa 1,56%)	Uo2017 (Circa 4,3%)	90,3%	93,6%	96,9%	123,3%
					BDG: 121,8%
RTS Uo2017 + 0,5%	Uo2017 + 0,5%	88,2%	91,7%	95,2%	123,4%
					BDG: 121,8%
RTS Uo2017 + 1,0%	Uo2017 + 1,0%	86,4%	90,0%	93,7%	123,5%
					BDG: 121,7%

Naast kortingen als gevolg van het herstelplan uit hoofde van artikel 138 PW zal uit hoofde van artikel 140 PW een korting doorgevoerd moeten worden als de beleidsdekkingsgraad zich zes meetmomenten onder de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt².

Tevens is een tabel opgenomen met het kritieke pad waarin de dekkingsgraad staat weergegeven die naar verwachting minimaal benodigd is om te herstellen tot de minimaal vereiste dekkingsgraad tot en met 31 december 2020 om een korting in 2021 conform de maatregel minimaal vereist eigen vermogen te voorkomen. De minimaal vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 104,4%.

	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Dekkingsgraad	94,1%	97,5%	101,0%	104,4%

² Conform Verzamelwet Pensioenen 2017

Bijlage II - Beschikbare maatregelen en financiële effect van de maatregel

Sturingsmiddelen	Dekkingsgraad < vereiste dekking	Dekkingsgraad < kritieke dekking	Dekkingsgraad gedaald met 10% (jaar) of 5% (maand)	Premie niet kostendekkend	Niet voldoen aan grenzen haalbaarheidstoets	Financieel effect
Beperken of niet toekennen van toeslagen	X	X			X	Grote herstelkracht (afhankelijk van de toeslag)
Premieverhoging boven de maximale premie van 24% van de pensioengrondslagsom		X		X	X	Beperkte herstelkracht
Versoberen pensioenregeling (premie niet kostendekkend)				X	X	Beperkte herstelkracht
Aanpassen beleggingsbeleid		X	X		X	Nader te onderzoeken
Toepassen korting pensioenaanspraken		X			X	Grote herstelkracht (afhankelijk van de korting)
Aanpassen grenzen haalbaarheidstoets					X	Nader te onderzoeken

Bijlage III - Overleg structuur en waarschijnlijkheid maatregel

Sturingsmiddelen	Bestuur	CAO partijen	Waarschijnlijkheid
Beperken of niet toekennen van toeslagen	X		Realistisch, sturingsmiddel is reeds ingezet
Premieverhoging boven het maximum van 24% van de pensioengrondslagsom	X	X	Bestuur is in overleg met CAO-partijen over de inzetbaarheid van dit sturingsmiddel. In het verleden niet positief beantwoord door CAO-partijen.
Versoberen pensioenregeling (premie niet kostendekkend)	X	X	Bestuur is in overleg met CAO-partijen over de inzetbaarheid van dit sturingsmiddel
Aanpassen beleggingsbeleid	X		Realistisch, sturingsmiddel kan door bestuur worden ingezet, na voorstel van de beleggingscommissie
Toepassen korting pensioenaanspraken	X	X	Realistisch, sturingsmiddel is reeds ingezet (korting doorgevoerd per 1 april 2013)
Aanpassen grenzen haalbaarheidstoets	X	X	Realistisch als blijkt dat andere maatregelen niet helpen

Bijlage IV – Directe effect maatregel voor de verschillende belangengroepen

Sturingsmiddelen	Actieven	Premievrijen	Gepensioneerden	Werkgevers
1. Beperken of niet toekennen van toeslagen	Lagere pensioenaanspraak	Lagere pensioenaanspraak	Lagere uitkering	Geen
2. Premieverhoging boven het maximum van 24% van de pensioengrondslag-som	Hogere premie betalen	Geen	Geen	Hogere premie betalen
3. Versoberen pensioenregeling (premie niet kostendekkend)	Minder pensioenopbouw	Geen	Geen	Geen
4. Aanpassen beleggingsbeleid	Nader te onderzoeken	Nader te onderzoeken	Nader te onderzoeken	Nader te onderzoeken
5. Toepassen korting pensioenaanspraken	Lagere pensioenaanspraak	Lagere pensioenaanspraak	Lagere uitkering	Geen
6. Aanpassen grenzen haalbaarheidstoets	Nader te onderzoeken	Nader te onderzoeken	Nader te onderzoeken	Geen

Bijlage Va - Stappenplan bij beperken of niet toekennen van toeslagen

Stap	Actie
1a.	Constatering dat het fonds een reservetekort heeft. Monitoring vindt plaats aan de hand van een wekelijkse schatting van de dekkingsgraad van het fonds.
1b.	Constatering dat het fonds een tekortsituatie heeft, waarbij autonoom herstel naar verwachting niet meer mogelijk is, ofwel constatering dat het fonds mogelijk in een dergelijke situatie terecht gaat komen. Monitoring vindt plaats aan de hand van de kritieke paden uit een tabel zoals gepresenteerd op bijlage I. Daarnaast zal periodiek een update van het herstelplan (en kritieke pad) gemaakt worden aan de hand van de recente marktsituatie
2.	Jaarlijks wordt door het bestuur beoordeeld of het mogelijk is om tot toeslagverlening over te gaan.
3.	Over het besluit zal tevens het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht worden geïnformeerd.
4.	Als het besluit tot het (niet) verlenen van een toeslag zullen alle belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, CAO-partijen, DNB, AFM, pensioenuitvoerder) zo spoedig mogelijk worden geïnformeerd wat daarvan de consequenties zijn. Hierbij zullen voor de verschillende belanghebbenden mogelijk aparte communicatiemiddelen, dan wel aparte communicatie-uitingen, van kracht zijn. Zie verder het communicatieplan van het fonds.
5.	Na de informatievoorziening dient de eventuele toeslag ook daadwerkelijk in de administratieve systemen te worden verwerkt.

Bijlage Vb - Stappenplan bij verhoging premie boven het maximum van 24% van de pensioengrondslagsom

Stap	Actie
1a.	Constatering dat het fonds een tekortsituatie heeft, waarbij autonoom herstel naar verwachting niet meer mogelijk is, ofwel constatering dat het fonds mogelijk in een dergelijke situatie terecht gaat komen. Monitoring vindt plaats aan de hand van de kritieke paden uit een tabel zoals gepresenteerd op bijlage I. Daarnaast zal periodiek een update van het herstelplan (en kritieke pad) gemaakt worden aan de hand van de recente marktsituatie.
1b.	Constatering dat de doorsneepremie van het fonds niet meer kostendekkend is, danwel niet meer kostendekkend zal zijn. Monitoring vindt plaats door middel van periodieke updates van de kostendekkende premie aan de hand van de meest recente gegevens.
2.	Overleg voeren met sociale partners over mogelijke maatregelen (waaronder premieverhoging, versoering pensioenregeling en in uiterste geval korting pensioenaanspraken).
3.	In het geval sociale partners besluiten tot een premieverhoging boven het maximum van 24% van de pensioengrondslagsom, kan deze premieverhoging, evenwichtige belangenafweging in ogenschouw nemende, meegewogen worden in het bepalen van een kortingspercentage van actieve deelnemers indien sprake zou zijn van het korten van pensioenaanspraken.
4.	Rond het voorgenomen besluit om een premieverhoging boven het maximum, zal tevens het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht worden geïnformeerd.
5.	Als het besluit tot premieverhoging boven het maximum van 24% van de pensioengrondslagsom genomen is, zullen alle belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, CAO-partijen, DNB, AFM, pensioenuitvoerder) er zo spoedig mogelijk over worden geïnformeerd wat daarvan de consequenties zijn. Hierbij zullen voor de verschillende belanghebbenden mogelijk aparte communicatiemiddelen, dan wel aparte communicatie-uitingen, van kracht zijn. Zie verder het communicatieplan van het fonds.
6.	Na de informatievoorziening dient de premieverhoging ook daadwerkelijk in de administratieve systemen te worden verwerkt.

Bijlage Vc - Stappenplan bij versoering pensioenregeling

Stap	Actie
1.	Constatering dat de doorsneepremie van het fonds niet meer kostendekkend is, danwel niet meer kostendekkend zal zijn. Monitoring vindt plaats door middel van periodieke updates van de kostendekkende premie aan de hand van de meest recente gegevens.
2.	Overleg voeren met sociale partners over mogelijke maatregelen (waaronder premieverhoging, versoering pensioenregeling en in uiterste geval korting pensioenaanspraken).
3.	In het geval sociale partners besluiten tot een versoering van de pensioenregeling, kan deze versoering, evenwichtige belangenafweging in ogenschouw nemende, meegewogen worden in het bepalen van een kortingspercentage van actieve deelnemers indien sprake zou zijn van het korten van pensioenaanspraken.
4.	Rond het voorgenomen besluit om de pensioenopbouw te versoeren zullen tevens het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht worden geïnformeerd.
5.	Als het besluit tot versoering van de pensioenregeling genomen is, zullen alle belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, CAO-partijen, DNB, AFM, pensioenuitvoerder) er zo spoedig mogelijk over worden geïnformeerd wat daarvan de consequenties zijn. Hierbij zullen voor de verschillende belanghebbenden mogelijk aparte communicatiemiddelen, dan wel aparte communicatie-uitingen, van kracht zijn. Zie verder het communicatieplan van het fonds.
6.	Na de informatievoorziening dient de korting van de pensioenopbouw ook daadwerkelijk in de administratieve systemen en in het pensioenreglement te worden verwerkt.
7.	Indien de financiële situatie van het pensioenfonds dusdanig herstelt, dat sprake kan zijn van herstel van versoering van de pensioenregeling, nemen de sociale partners en het bestuur hierover een besluit waarbij rekening wordt gehouden met een evenwichtige belangenafweging op basis van de dan aanwezige informatie.

Bijlage Vd - Stappenplan bij aanpassen beleggingsbeleid

Stap	Actie
1a.	Constatering dat het fonds een dekkingstekort heeft. Monitoring vindt plaats aan de hand van een wekelijkse schatting van de dekkingsgraad van het fonds.
1b.	Constatering dat het fonds een tekortsituatie heeft, waarbij autonoom herstel naar verwachting niet meer mogelijk is, ofwel constatering dat het fonds mogelijk in een dergelijke situatie terecht gaat komen. Monitoring vindt plaats aan de hand van de kritieke paden uit een tabel zoals gepresenteerd op bijlage I. Daarnaast zal periodiek een update van het herstelplan (en kritieke pad) gemaakt worden aan de hand van de recente marktsituatie.
1c.	Constatering dat de dekkingsgraad van het fonds binnen een korte periode grote neerwaartse fluctuaties ondergaat. Monitoring vindt plaats aan de hand van een wekelijkse schatting van de dekkingsgraad van het fonds. (zie ook bijlage VI escalatieprocedure) Constatering dat niet meer wordt voldaan aan de ondergrenzen van de haalbaarheidstoets.
1d.	Monitoring vindt plaats door jaarlijkse uitvoering van de haalbaarheidstoets. Zie verder ook bijlage Vf.
2.	Beleggingscommissie komt met voorstel voor een (tijdelijke) aanpassing van het strategisch beleggingsbeleid of voorstel voor geen acties, en belegt bestuursvergadering.
3.	De bestuursleden (inclusief leden beleggingscommissie) nemen een besluit over te nemen acties, voorzover dat past binnen de vastgelegde risicohouding.
4.	Vermogensbeheerder voert besluiten uit.

Bijlage Ve - Stappenplan bij korten

Stap	Actie
1.	Constatering dat het fonds een tekortsituatie heeft, waarbij autonoom herstel naar verwachting niet meer mogelijk is, ofwel constatering dat het fonds mogelijk in een dergelijke situatie terecht gaat komen. Monitoring vindt plaats aan de hand van de kritieke paden uit een tabel zoals gepresenteerd op bijlage I. Daarnaast zal periodiek een update van het herstelplan (en kritieke pad) gemaakt worden aan de hand van de recente marktsituatie.
2.	Overleg voeren met sociale partners over mogelijke maatregelen (waaronder premieverhoging, versoering pensioenregeling en in het uiterste geval korting pensioenaanspraken).
3.	Indien mogelijke aanvullende maatregelen uit het overleg met sociale partners onvoldoende blijken te zijn, zal besloten moeten worden om tot een voorgenomen korting van pensioenaanspraken en -rechten over te gaan. Hierbij zal uitvoering worden gekeken naar de evenwichtige belangenbehartiging.
4.	Het totale kortingspercentage zal op een dusdanige manier bepaald worden dat de dekkingsgraad (na korting) gelijk is aan de minimale dekkingsgraad op het meetmoment, zoals benodigd volgens het kritieke pad.
5.	Rond het voorgenomen besluit om tot korting over te gaan, zal tevens het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht over het voorgenomen besluit worden geïnformeerd.
6.	Als het besluit tot voorgenomen korting genomen is, zullen alle belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers (CAO-partijen), DNB, AFM, pensioenuitvoerder) er zo spoedig mogelijk over worden geïnformeerd dat de kans op korten zeer reëel is en wat daarvan de consequenties zijn. Hierbij zullen voor de verschillende belanghebbenden mogelijk aparte communicatiemiddelen, dan wel aparte communicatie-uitingen, van kracht zijn. Zie verder het communicatieplan van het fonds.
7.	Wanneer het moment van voorgenomen voorwaardelijke korting daar is, dient de dekkingsgraad op dat moment te worden bepaald. Als deze gelijk is aan of hoger is dan het kritieke pad van dat moment (met andere woorden: het fonds kan vanaf dat moment autonoom herstel aantonen), dan kan van de voorgenomen korting worden afgezien. Alle belanghebbenden zullen daar dan vooraf over worden geïnformeerd. Als de dekkingsgraad op een dusdanig niveau ligt dat autonoom herstel nog steeds niet mogelijk is, zal een korting moeten worden geëffectueerd (maximaal de voorgenomen korting). Alle belanghebbenden zullen daar dan tijdig over worden geïnformeerd. Van een onvoorwaardelijke korting kan niet worden afgezien.
8.	Na de informatievoorziening dient de korting ook daadwerkelijk in de administratieve systemen te worden verwerkt.
9.	Indien de financiële situatie van het pensioenfonds dusdanig herstelt, dat er sprake kan zijn van (inhaal)indexaties danwel herstel van kortingen, zal het bestuur hierover een besluit nemen waarbij rekening wordt gehouden met een evenwichtige belangenafweging op basis van de dan aanwezige informatie.

Bijlage Vf - Stappenplan bij aanpassen grenzen haalbaarheidstoets

Stap	Actie
1.	Constatering dat het fonds na uitvoering van de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoet aan ten minste één van de drie gestelde ondergrenzen.
2.	Overleg voeren met sociale partners over mogelijke maatregelen (waaronder premieverhoging, versoering pensioenregeling, aanpassing van het beleggingsbeleid in het kader van de risicohouding en in het uiterste geval korting pensioenaanspraken).
3.	Indien mogelijke aanvullende maatregelen uit het overleg met sociale partners onvoldoende blijken te zijn, zal een voornemen worden uitgesproken om ten minste één van de gestelde ondergrenzen aan te passen.
4.	Rond het voorgenomen besluit om tot een voorgenomen aanpassing van de gestelde ondergrenzen over te gaan, zullen naast sociale partners tevens het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht over het voorgenomen besluit worden geïnformeerd.
5.	Als het besluit tot voorgenomen wijziging van de grenzen genomen is, zullen de consequenties worden geanalyseerd.
6.	Indien het bestuur na overleg met sociale partners bepaalt dat de ondergrenzen worden aangepast zullen het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht over de gevolgen van de aanpassing van de ondergrenzen worden geïnformeerd.
7.	Als het besluit tot wijziging van de ondergrenzen genomen is, zullen alle belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers (CAO-partijen), DNB, AFM, pensioenuitvoerder) er zo spoedig mogelijk over worden geïnformeerd. Hierbij zullen voor de verschillende belanghebbenden mogelijk aparte communicatiemiddelen, dan wel aparte communicatie-uitingen, van kracht zijn. Zie verder het communicatieplan van het fonds.

Bijlage VI - Escalatieprocedure

Inleiding

In onderhavige bijlage wordt een voorstel beschreven hoe om te gaan met situaties die op zeer korte termijn aandacht verdienen.

Wat onder een 'crisis' wordt verstaan is vooraf lastig te duiden. In ieder geval gaat het om een gebeurtenis waarbij er een gevoel van onbehagen ontstaat bij ofwel Bpf MITT (*dient nog nader te worden bepaald welk orgaan dit precies is: beleggingscommissie, bestuur of een combinatie hiervan*) ofwel haar fiduciair manager, waarbij het elkaar op de hoogte brengen van dit gevoel een belangrijk instrument is om mogelijke risico's adequaat te (kunnen) mitigeren. We hanteren hier bewust de term 'gevoel' want niet altijd hoeft er concrete informatie te zijn. Een voorbeeld is een mogelijk gevoel van oplopende inflatie. Al wijzen de macro economische cijfers niet op deze ontwikkeling, toch is er vaak behoefte aan informatie en extra controles of dat daadwerkelijk zo is.

Een financiële crisis is meestal naderhand vast te stellen. Juist bij een constatering achteraf hebben de effecten al haar weerslag gehad op de beleggingsportefeuille. Omgekeerd kan een proces ook lang duren voordat de omvang zichtbaar wordt. Een voorbeeld daarvan is de kredietcrisis van eind 2008 die achteraf reeds in 2007 was begonnen.

Een mogelijk standpunt zou kunnen zijn om - gegeven de onvoorspelbaarheid – verder niet te reageren of daaraan aandacht te schenken. Het fonds belegt immers voor de lange termijn. In de optiek van het bestuur en MN strookt dat standpunt niet met prudent beheer. Gegeven de (potentiële) impact van dit soort gebeurtenissen, mogen deelnemers een alerte houding van het fonds en haar uitvoerders verwachten en er op kunnen vertrouwen dat alle partijen weten wat ze moeten / kunnen / mogen doen. Soms moet op korte termijn het beleid worden bijgesteld om risico's te beheersen, wat vraagt om bijzondere besluitvorming.

Het minste is wel dat er snel adequate informatie en 'comfort' aan Bpf MITT wordt gegeven, ook al is dat in veel gevallen lastig. Ons inziens hoort een escalatieprocedure een fundamenteel onderdeel te zijn van het Risk Management beleid.

Doelstelling

De doelstelling is te komen tot een aantal werkafspraken zodat duidelijk is:

- a) wie wanneer welke actie onderneemt,
- b) hoe de informatievoorziening is geregeld, en
- c) (waar van toepassing) de besluitvorming verloopt.

Voorgestelde werkafspraken

- Een ieder kan een mogelijke crisis signaleren door dit kenbaar te maken bij de voorzitter beleggingscommissie van Bpf MITT. De partijen in deze zijn de bestuurs- en beleggingscommissieleden en de adviseurs van het pensioenfonds. Indien het spoedeisend is, wordt in ieder geval email gebruikt. Alle betrokken worden gekopieerd, zodat eenieder op de hoogte is van het signaal.

- Het is aan de bestuursvoorzitter van Bpf MITT om een gebeurtenis met mogelijke verstrekende gevolgen als (potentiële) crisis te bestempelen met ruggespraak met overige Bpf MITT leden. MN voorziet de voorzitter via de voorzitter beleggingscommissie van een advies. Mocht de voorzitter niet adequaat (kunnen) reageren, worden andere leden benaderd.
- De voorzitter (of het Bestuur) bepaalt of er sprake is van een situatie die escalatie vereist.

Uitwerking

Wanneer een gebeurtenis als (potentiële) crisis wordt aangeduid worden de volgende acties ondernomen:

Fase I “signalering”

MN, adviseurs en Bpf MITT: een vermoeden dat er gebeurtenissen plaatsvinden die potentieel grote impact kunnen hebben op o.a. de beleggingsportefeuille. Er heerst een gevoel van onbehagen bij Bpf MITT ofwel haar fiduciair manager/adviseurs. Na overleg tussen Bpf MITT en MN zal worden bepaald of de volgende Fasen zullen worden doorlopen.

Fase II “bewustwording en informatievoorziening”

MN: Bpf MITT wordt geïnformeerd per email. Er zal nog nader worden onderzocht of hierop uitbreiding gewenst is, zoals informatieverstrekking via bijvoorbeeld een website

Bpf MITT: De voorzitter beleggingscommissie organiseert een teleconferentie op een zo kort mogelijke termijn. Waar mogelijk zijn allen op de hoogte gesteld van de beschikbare informatie. Indien de teleconferentie daartoe aanleiding geeft treedt fase III in werking. Alle informatie wordt via email met elkaar gedeeld.

Fase III “quick scan”

De fiduciaire manager brengt in kaart wat de risico's, mogelijke gevolgen, en - wanneer van toepassing - opties van mogelijke besluiten zijn.

Fase IV “analyse”

De afdeling Research maakt researchcapaciteit vrij om tot afgewogen visievorming te komen. De procesgang binnen MN is in de bijlage beschreven.

Fase V “besluitvorming”

Indien van toepassing organiseert de voorzitter beleggingscommissie van het fonds een extra bijeenkomst om tot besluitvorming te komen danwel Bpf MITT besluit geen verdere actie te ondernemen (sluiten van escalatieprocedure).

Indicatoren van een ‘crisis’

Vaak worden we afgeleid door ‘het nieuws van de dag’ waardoor zaken die er werkelijk toe doen onderbelicht blijven. Een manier om steeds neutraal te kijken naar de feiten is het werken met zogenaamde ‘leading indicators’. Dit is een verzameling politieke, economische en financiële indicatoren die tezamen informatie geven over de nabije toekomstige ontwikkelingen in de economie. Een grote wijziging van de leading indicators geeft een signaalfunctie af.

Afrondend

Een goed werkende Escalatieprocedure valt of staat met wederzijds vertrouwen. In een onzekere situatie kan moeilijk zekerheid of precisie worden verlangd. Beleidskeuzes om risico's te verminderen gaan moeilijk samen met het handhaven van outperformance doelen.

Snelheid van informatie is relevant dan de 'schoonheid' ervan. Alleen door er over te praten kan gemeenschappelijk een beeld gevormd worden wat voor echt belangrijk is.

Het woord 'crisis' heeft een negatieve lading wat onbedoeld kan leiden tot zorgen en/of onbedoelde aanzet tot acties. Ook moet er een duidelijk onderscheid blijven tussen incidenten en 'crises'. Tenslotte is MN gebonden aan een aantal randvoorwaarden zoals gelijke klantbehandeling.

Addendum VI. Proces binnen MN

Binnen het Investment Committee (IC) van MN wordt de visie gevormd inzake de mogelijke gevolgen van een (potentiele) crisis en de eventueel te ondernemen acties ten behoeve van de beleggingsportefeuille (en overige klanten).

Rapportage van het IC inzake zijn besluitvorming vindt plaats conform normale procedures behalve dat dit binnen twee uur (in plaats van twee dagen) na afloop van de meeting plaatsheeft. Besluit kan zijn om een visie voorlopig vast te stellen, wanneer het IC dan wel de voorzitter van het Investment Committee meent dat er aanvullend onderzoek nodig is.

Na vaststelling van de mogelijke herziene huisvisie, worden de volgende acties ondernomen:

Het hoofd van de betreffende afdeling binnen Asset Management waarop de crisis betrekking heeft (of de aangewezen vervanger), draagt zorg voor aanpassing in portefeuilles, voor zover dat binnen het vigerende mandaat van Fiduciair Management aan Asset Management ligt. Indien en voor zover het mandaat van Fiduciair Management aan Asset Management aanpassing behoeft zal het Hoofd Client Portfolio Management (of de hiervoor aangewezen vervanger) hiervoor zorgdragen en de betreffende afdeling binnen Asset Management hier omtrent informeren, een en ander wanneer dit binnen het mandaat ligt dat MN van Bpf MITT heeft ontvangen. Het hoofd van de betreffende afdeling binnen Asset Management draagt vervolgens zorg voor aanpassing van de betreffende portefeuilles.

- Wanneer dit buiten het mandaat ligt dat Bpf MITT aan MN heeft verstrekt, stelt Client Portfolio Management een schriftelijk advies op t.b.v. van Bpf MITT.
- Hoofd Client Portfolio Management stemt met Hoofd Account Management de gewenste communicatie af.
- Research zorgt voor de onderbouwing van de huisvisie.

Binnen twee werkdagen na vaststelling van de huisvisie inzake de crisis, ontvangt Bpf MITT van zijn Account Manager een notitie met daarin opgenomen de visie van MN inzake de crisis, zijn exposure hiervoor en de geadviseerde aanpassingen danwel reeds genomen acties.

De follow-up van de crisis bestaat eruit dat deze – zolang als relevant geacht – maandelijks danwel indien de situatie daarom vraagt binnen het Investment Committee wordt besproken, zowel wat betreft visie als portefeuilleontwikkelingen.

Bijlage VII – Communicatieplan

Communicatie met de belanghebbenden

In deze bijlage een stappenplan voor de communicatie met de belanghebbenden bij een financiële crisis. Dit maakt onderdeel uit van het communicatiebeleidsplan van het fonds. De daarin vastgelegde uitgangspunten zoals duidelijke en begrijpelijke communicatie vormen ook de basis voor de communicatie bij een financiële crisis.

Doelgroepen

De primaire doelgroepen zijn de deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers. De communicatie richt zich op deze vier doelgroepen. Hierna te noemen 'de belanghebbenden'.

Doelstellingen

De belanghebbenden tijdig, duidelijk en begrijpelijk informeren over de crisissituatie, de maatregelen, het waarom van de maatregelen en de gevolgen ervan voor de belanghebbenden.

Tijdig informeren

Zodra het crisisplan definitief is, informeert het fonds de belanghebbenden over het, voor een deel gewijzigde, beleid (communicatiefase 1).

Op het moment dat het fonds constateert dat het zich in een crisissituatie bevindt, dan start communicatiefase 2: de belanghebbenden worden proactief over de crisissituatie en het proces geïnformeerd.

Zodra de besluitvorming over de te nemen maatregelen heeft plaatsgevonden, informeert het fonds de belanghebbenden binnen een week over de maatregelen (communicatiefase 3). Het fonds bereidt de communicatie gelijktijdig met de voorbereiding op de besluitvorming voor, om de communicatie tijdig te kunnen realiseren.

Daarna blijft het fonds de belanghebbenden regelmatig informeren over de ontwikkeling van de financiële situatie van het fonds (communicatie fase 4).

Communicatiemiddelen

Het fonds beschikt over een set aan communicatiemiddelen.

Huidige middelen voor alle belanghebbenden:

- Helpdesk
- Website
- Brief
- Pensioenoverzicht (UPO)

Huidig middel alleen voor deelnemers:

- Pensioenkrant

Huidige middelen alleen voor aangesloten werkgevers:

- Digitale nieuwsbrief

Het medium en de boodschap moeten in evenwicht zijn. Bijvoorbeeld een brief aan alle belanghebbenden is een formeel en redelijk zwaar instrument. Dat zet het fonds alleen in als de boodschap eveneens redelijk formeel en zwaar is, hetgeen in het geval van onvoldoende herstel zo is. Zeker op het moment dat er sprake is van korten op pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Communicatie en inzet middelen

Het fonds kiest ervoor om belanghebbenden gelijktijdig met dezelfde boodschap, op dezelfde wijze en op hetzelfde moment te informeren. Dit doet het fonds onder andere om belanghebbenden te laten zien dat iedere groep een steentje bijdraagt en dat de pijn evenwichtig is verdeeld.

De maatregel korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is voor belanghebbenden zeer ingrijpend. Het kan vragen om extra communicatie inspanningen om de belanghebbenden goed te informeren. Het fonds kan in een dergelijke situatie ervoor kiezen andere dan bovengenoemde communicatiemiddelen te gebruiken. Bijvoorbeeld een bijeenkomst. Bijeenkomsten bieden de mogelijkheid de dialoog met de belanghebbenden aan te gaan en geven de ruimte voor het stellen van vragen. Ook zou het fonds in overleg kunnen gaan met de aangesloten werkgevers om bijvoorbeeld een bijlage bij de salarisspecificatie te voegen.

Het pensioenoverzicht is ieder jaar het belangrijkste communicatiemiddel. De effecten van de maatregel korten komt terug in het pensioenoverzicht. Op het moment dat sprake is van deze maatregel wil het fonds het eerstvolgende pensioenoverzicht waarin die effecten zichtbaar zijn, zo snel als dat de administratie dat mogelijk maakt, verstrekken aan de belanghebbenden. Met in de voorloopbrief uitleg daarover.

In bijlage A een gedetailleerd overzicht van de communicatiefasen, de inhoud van de communicatie en de inzet van de middelen.

Media

Het fonds informeert de belanghebbenden zo snel mogelijk nadat besluitvorming over de maatregelen heeft plaatsgevonden. Zodat ze informatie niet via andere kanalen, zoals de media,

kunnen vernemen. Zeker op het moment dat er sprake is van korten. Want als belanghebbenden die informatie via de media vernemen kan hun vertrouwen worden geschaad.

Verder hanteert het fonds in de communicatie een passief mediabeleid. Het bestuur van het fonds heeft een woordvoerder aangewezen. Anderen, zoals bestuursleden en de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, zeggen niets en verwijzen journalisten naar de woordvoerder. Het fonds bereidt gelijktijdig met de voorbereiding voor de besluitvorming ook een passief persstatement voor. Zo kunnen vragen goed beantwoord worden, zonder dat het fonds zelf de pers opzoekt.

Planmatige aanpak

De communicatiecommissie heeft een adviserende rol en neemt de lead voor de uitvoering en eventuele bijsturing van de communicatie. De communicatie commissie houdt de communicatie uitgangspunten telkens tegen het licht in relatie tot de actuele situatie. Want dat kan vragen om aanpassingen en/of verdere detaillering. Ook maakt het team afspraken over het tijdsplan gekoppeld aan de communicatiefasen. De commissie kijkt achteruit en vooruit en beantwoordt vragen als 'waar staan we nu, wat is er gebeurd, wat verschijnt er in de media, moeten we reageren en hoe dan'? De woordvoerder maakt deel uit van de communicatie commissie. De communicatie commissie houdt het bestuur op de hoogte.

Toetsing en evaluatie

Het fonds hecht aan duidelijke en begrijpelijke communicatie. De teksten van de brieven worden vooraf getoetst bij enkele belanghebbenden. De reacties worden secuur gevolgd en telkens getoetst op de noodzaak tot (re)actie. Tussentijds wordt het geheel aan communicatie geëvalueerd in samenhang met de vragen van deelnemers, website statistieken en andere beschikbare gegevens. Dit kan leiden tot tussentijdse aanpassingen in de communicatie. Achteraf wordt de totale communicatie geëvalueerd.

Addendum Communicatie en inzet middelen per communicatiefase

Communicatiefase	Informereren over	Inzet middelen
Fase 1: definitief crisisplan	Het financiële crisisplan	Website
Fase 2: onvoldoende herstel (voorafgaand aan de besluitvorming over de maatregelen)	Financiële situatie van het fonds Herstelpad vs. herstelplan Mogelijke maatregelen en de betekenis voor de belanghebbenden De zwaarte van de maatregelen en de wegingen van het bestuur Procesinformatie	Pensioenkrant Digitale nieuwsbrief Website Q&A's helpdesk
Fase 3: besluitvorming over maatregelen of gevolgen (zo snel mogelijk na besluitvorming)	Financiële situatie van het fonds Herstelpad vs. herstelplan De maatregelen en wat betekent dit voor u / gevolgen van de maatregelen en in het bijzonder voor de hoogte van het pensioen De zwaarte van de maatregelen en de wegingen van het bestuur Evenwichtige verdeling van de pijn over de doelgroepen Verwachtingen toekomst Gevolgen voor waardeoverdracht Procesinformatie	Brief naar alle belanghebbenden (in geval van korten uiterlijk een maand voordat de korting plaatsvindt)* Website Q&A's en instructie helpdesk Digitale nieuwsbrief OPTIONEEL Aanvullend in geval van korten: Werkgeversbijeenkomst Bijeenkomst deelnemers Extra informatie (op de voorloopbrief van het) UPO ** Optioneel: bijlage bij de salarisspecificatie
Fase 4: Regelmatige en structurele communicatie over de financiële situatie	Financiële situatie van het fonds Herstelpad vs. herstelplan	Website (maandelijkse update dekkingsgraad) Digitale werkgeversnieuwsbrief Pensioenkranten deelnemers

* Op het moment dat besloten wordt tot de maatregel korten dan is er sprake van korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Daarbij geldt de verplichting dat alle belanghebbenden minimaal een maand voor de korting schriftelijk geïnformeerd worden over het besluit tot vermindering van de pensioenaanspraken en de pensioenrechten.

** Het fonds heeft een herstelplan. In het pensioenoverzicht, in de startbrief en in de stopbrief is daar, conform de informatieverplichtingen, informatie over opgenomen. Als het fonds maatregel korten neemt, dan heeft dat effect op de pensioenen. De uitleg daarover voegt het fonds, voor de belanghebbenden die het betreft, toe aan de informatie die al in het pensioenoverzicht staat.